

Интегрираното управление
на крайбрежните зони –
важен инструмент за
устойчиво развитие на
морските територии

Людмил Икономов
Институт за екологична модернизация

1. **Рационално планиране** и осигуряване на **устойчиво развитие** на територията и акваторията в района на бреговата зона
2. Обединяване на опазването на **околната среда и ландшафта с икономическото, социалното и културното развитие**
3. Съхраняване на крайбрежните зони и на природните ресурси (най-вече на водите) **за нуждите на бъдещите поколения**
4. Предотвратяване и/или смекчаване на **природните опасности**, предизвикани от **промените на климата**
5. Постигане на **хармония между частните и обществените инициативи** и между решенията на властите на всички нива, касаещи използването на бреговата зона

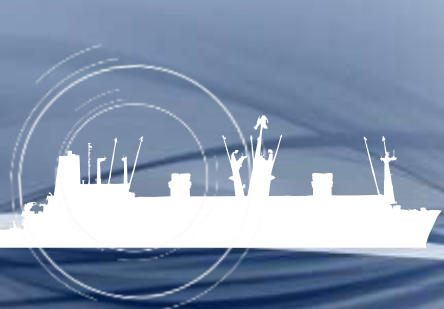

Основни български законови актове, свързани с управление на крайбрежните зони:

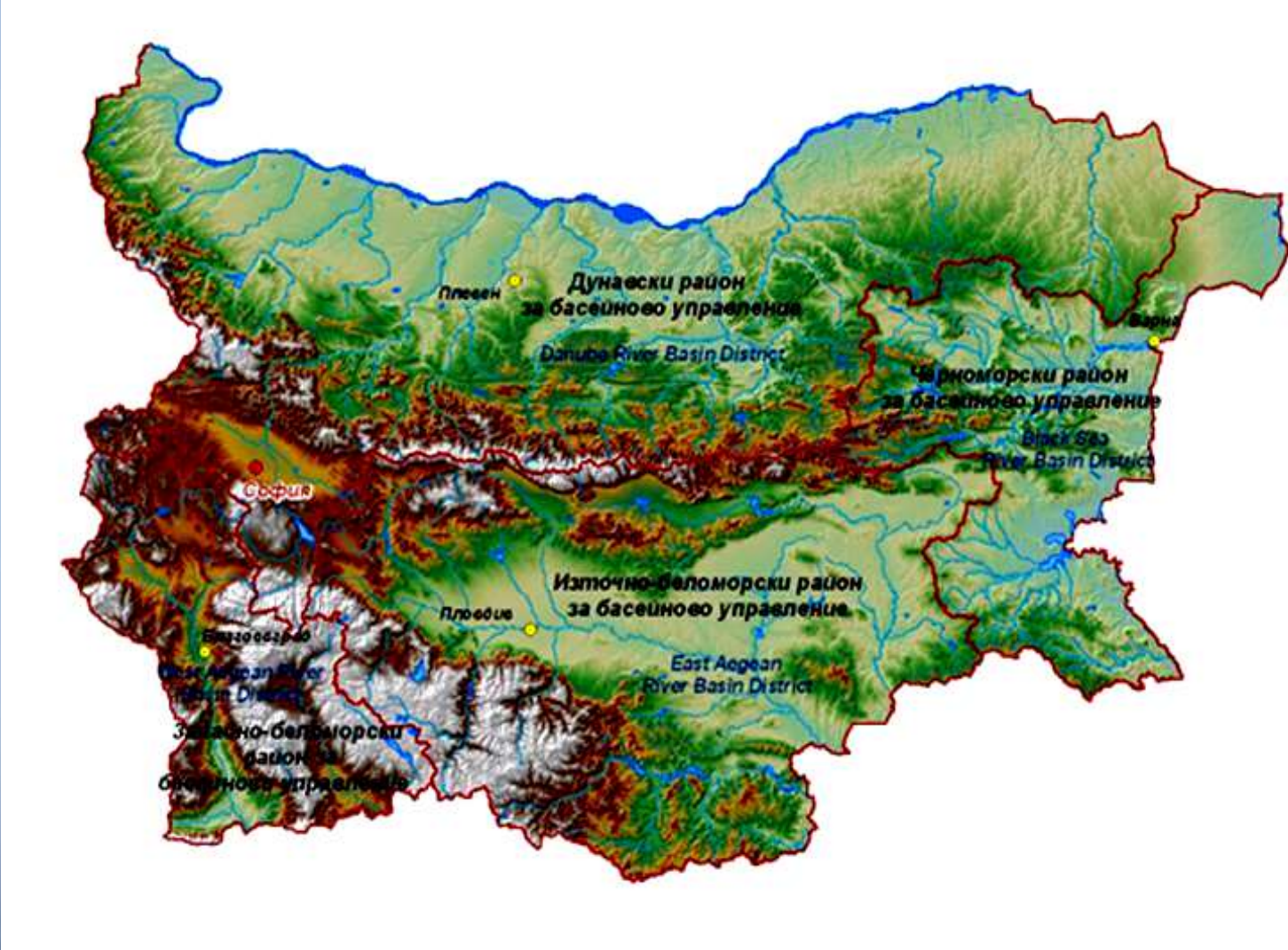
- ❖ *Закон за устройство на черноморското крайбрежие* (през 2013 г. в ЗУЧК са приети **над 100 важни изменения и допълнения**)
- ❖ *Закон за устройство на територията*
- ❖ *Закон за водите* (еквивалент на *Рамковата директива за водите* на ЕС)
 - ❖ Според ЗВ територията и акваторията на страната са разделени на четири речни басейна
 - ❖ Речните басейни са основната единица, на база на която се осъществява интегрираното управление на водите

- ❖ Черноморският речен басейн има собствена управленска структура и собствен инструмент за управление, наречен: **План за управление на Черноморския речен басейн (ПУРБ)**, приет през март 2010 г.
- ❖ Планът включва **Програма от мерки** за възстановяване и на водите; Повечето от тези мерки се изпълняват в крайбрежната зона, като по този начин поставят рамката за ИУКЗ в България
- ❖ България е в процес на разработване и на своята **Национална морска стратегия** в съответствие с Рамковата Директива за морската стратегия 2008/56 на ЕС

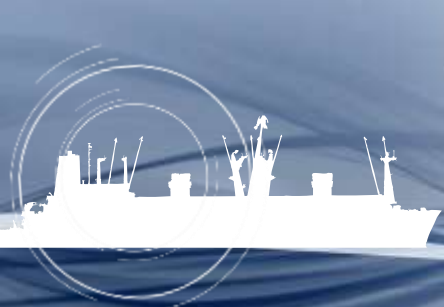

Български речни басейни

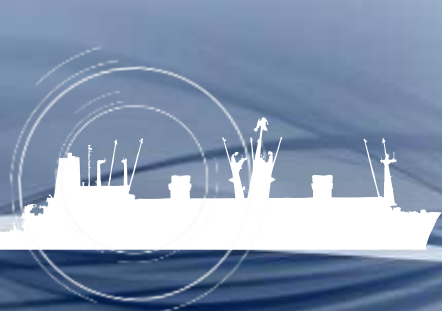
Български черноморски речен басейн

- ❖ За целите на ИУКЗ би било по-логично информацията да се събира за цялата територия на черноморския речен басейн, така, както той е дефиниран в **ПУРБ** от март, 2010 г.
- ❖ Това е трудно осъществимо, тъй като данните на НСИ се събират по **административни**, а не на база **физически** граници

Коя зона следва да се счита за “крайбрежна”?

Речен басейн / Крайбрежни области / Крайбрежни общини

Крайбрежна териториална единица	Площ [km ²]	Население [брой]
Български черноморски речен басейн (~15,1% от територията на страната)	16 568	1 149 000
Крайбрежни области: Добрич, Варна и Бургас (~ 14,8% от територията на страната)	16 288	1 076 907
Крайбрежни общини (~5,4% от територията на страната) В Област Добрич: <i>Шабла, Каварна и Балчик</i> ; В Област Варна: <i>Аксаково, Варна, Девня, Белослав, Аврен, Долни Чифлик, Бяла</i> . В Област Бургас: <i>Несебър, Поморие, Бургас, Созопол, Приморско, Царево</i>	5 951	834 475
Зона А (100 m) + Зона Б (2000 m) (~1,04% от територията на страната)	1 144	N/A
Морска брегова зона (200 m) (~,01% от територията на страната)	~ 109	N/A

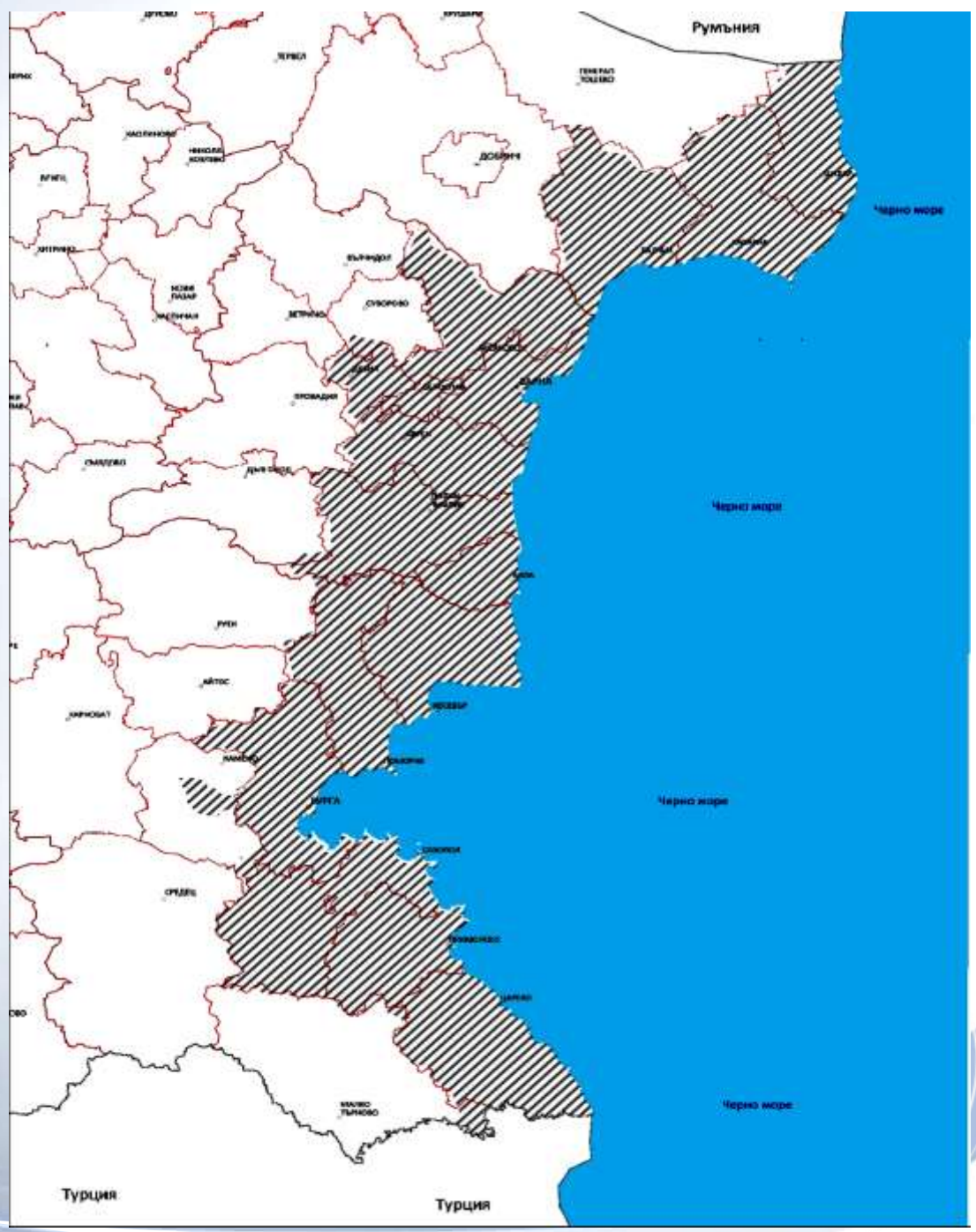
Речен басейн / Крайбрежни области / Крайбрежни общини

Крайбрежна териториална единица	Политически правомощия				
	Изборен местен парламент	Избиране на главата на администра- цията	Финансова независимост (правомощия за налагане на данъци)	Законодателни правомощия (права за налагане на местни актове)	Правомощия за устройствено планиране извън урбанизираните границы
Черноморски речен басейн	не	не	не	не	не
Административни области	не	не	не	не	не
Крайбрежни общини	да	да	да	да	да
Зона А (100 m) + Зона В (2000 m)	n/a	n/a	n/a	n/a	n/a
Морска брегова зона (200 m)	n/a	n/a	n/a	n/a	n/a

Индикаторите за ИУКЗ са съставени въз основа на данни за **16-те общини, граничещи пряко с бреговете на Черно море и с крайбрежните езера (лагуни)**

16-те български крайбрежни общини са част от три административни области: **Добрич, Варна и Бургас**

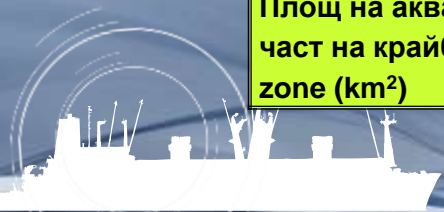
Индикатори и мониторинг на ИУКЗ

- ❖ Наблюдение (мониторинг) на процеса и на постигане на целите на интегрираното управление на крайбрежието
- ❖ Системи за мониторинг на ИУКЗ
 - ❖ Предложени
 - ❖ Приети и използвани
- ❖ Индикатори, илюстриращи статуса на различните аспекти на ИУКЗ
 - ❖ Опростени
 - ❖ Комплексни

- ❖ Стойностите на индикаторите, илюстриращи този аспект на ИУКЗ, са изчислени на база данни на общинско ниво

Административна организация на крайбрежната зона	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012
a) брой на градовете	21	21	21	21	21	21	21
b) брой градове с над 100 000 души население	2	2	2	2	2	3	2
c) брой градове с над 1 000 000 души население	0	0	0	0	0	0	0
d) общ брой селища от селски тип	192	192	192	192	192	192	192
Обща сухоземна площ на крайбрежната зона (km²)	5951,3	5951,3	5951,3	5951,3	5951,3	5951,3	5951,3
Оценена площ на Зона А и Зона Б (km²)	1144	1144	1144	1144	1144	1144	1144
Площ на акваториалната част на крайбрежната зона zone (km²)	~ 109	~ 109	~ 109	~ 109	~ 109	~ 109	~ 109

У нас липсва информация за (както на общинско, така и на регионално ниво) за следните индикатори:

- ❖ плътност на населението по време и извън туристическия сезон
- ❖ общо ниво на заболяемост

За пръв път през 2013 г. (!) бяха намерени данни за:

- ❖ средната възраст на населението
- ❖ деца под 18 годишна възраст
- ❖ нетно ниво на миграция

Население		2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012
Численост на населението	брой	721 181	727 430	733 065	N/A	N/A	746 923	834 475
Гъстота на населението в крайбрежните райони	жители/km ²	121,18	122,23	123,18	N/A	N/A	125,5	140,21
<i>а) извън туристическия сезон</i>	жители/km ²	N/A	N/A	N/A	N/A	N/A	N/A	N/A
<i>б) по време на сезона</i>	жители/km ²	N/A	N/A	N/A	N/A	N/A	N/A	N/A
Раждаемост (души / хиляда)		11,1	11,7	11,486	10,56	10,3	10,51	10,672
Смъртност (души / хиляда)		14,5	14,5	14,486	14,38	13,7	14,11	9,455
Заболяемост (души / хиляда)		N/A	N/A	N/A	N/A	N/A	N/A	N/A
Брой на работещите	брой	253 730	271 360	280 818	288 979	244 236	242 513	139 170
Ниво на безработица	брой	N/A	N/A	50 464	52 414	N/A	59 000	70 100
Пенсионери	брой	135 350	138 420	136 569	137 204	N/A	139 798	N/A
Сред на възраст на населението	години	N/A	N/A	N/A	N/A	N/A	N/A	41,8
Деца под 18 години	Брой	N/A	N/A	N/A	N/A	N/A	N/A	126 702
Ръст на населението (естествен прираст)	брой на 1000 души	- 3,5	- 2,8	-2,7	-3,06	-3,16	-4,14	-4,07
Нетна миграция	%	N/A	N/A	N/A	N/A	N/A	N/A	0,169
Ниво на урбанизация	%	72,1	72,1	73,2	73,4	N/A	75,9	75,87
Съотношение градско/селско население (средни стойности, въз основа на данните за целите области Добрич, Варна и Бургас)	%	72,1:27,9	72,1:27,9	73,2:26,8	74,4:26,6	N/A	75,9:24,1	75,9:24,1

- ❖ Информацията за ползването на земята е от 2000 г., тъй като специализираното изследване е проведено тогава. Данните са за ниво области и се отнасят за целите територии на крайбрежните области Добрич, Варна и Бургас

Земеползване		2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012
Използван общ поземлен фонд	ha							
<i>a) Земеделски площи</i>	ha	1008384,7	1008384,7	1008384,7	1008384,7	1008384,7	1008384,7	1008384,7
<i>b) Гори и земи с горски насаждения</i>	ha	478701,6	478701,6	478701,6	478701,6	478701,6	478701,6	478701,6
<i>c) Води и водоеми</i>	ha	27735,4	27735,4	27735,4	27735,4	27735,4	27735,4	27735,4
<i>d) Влажни зони</i>	ha	N/A	N/A	N/A	N/A	1992,804	1992,804	1992,804
<i>e) плажове (площ)</i>	ha	N/A	N/A	N/A	N/A	N/A	N/A	N/A
Обща промяна на земеползването	%	N/A	N/A	N/A	N/A	N/A	N/A	N/A

Социален статус		2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012
Ниво на безработица	%	5,6	3,83	5,57	15,2	N/A	13,47	14,43
Среден месечен доход	BGN (1.95583 BGN = 1 EUR)	342,42	400,81	477,196	505,25	278,52	376,3	317,33

Ниво на безработица 2012: ↗

Среден месечен доход 2012: ↘

Други сектори и аспекти на ИУКЗ обхванати от системата за мониторинг, за които има приети индикатори

- ❖ Енергетика
- ❖ Управление на водите
- ❖ Биоразнообразие
- ❖ Защитени зони и територии
- ❖ Брегова ерозия
- ❖ Икономика
- ❖ Туризъм
- ❖ Здравеопазване
- ❖ Управление на отпадъците
- ❖ Селско стопанство
- ❖ Промисленост
- ❖ Транспорт
- ❖ Климат
- ❖ Климатични промени

Анализ на получените стойности на индикаторите и заключения

Анализът на стойностите на индикаторите за 2011 г. показва три специфични информационни празноти, които трябва да бъдат запълнени през следващия период на наблюдение:

- ❖ Идентифициране на конкретните климатични параметри в района на българското черноморско крайбрежие, които отразяват глобалните промени на климата;
- ❖ Извършване на адекватна оценка на първичните и вторични въздействия на глобалните промени на климата в региона;
- ❖ Осигуряване на надеждни данни за повишаването на морското ниво

Препоръки и аргументи

- ❖ Според данни на Басейнова Дирекция, по българското черноморско крайбрежие са обособени 91 зони за къпане, съответно, 23 в района на Варна, 47 в Бургас и 21 в Добрич
- ❖ Качеството на водите за къпане е повлияно от голям брой антропогенни източници на замърсяване. Такива са деретата от овражно-речната система, които не са обхванати от системата за регулярен мониторинг и чрез които в морето постъпват отпадъчни води и потенциално опасни замърсители
- ❖ Източници на замърсители се явяват и дъждовните води, чрез които от урбанизираните зони постъпват утайки и петролни продукти

Замърсителите с антропогенен произход влошават химичните и микробиологичните характеристики на морските води и най-вече, **качеството на водите за къпане**. Допълнително:

- ❖ Изградените буни и вълноломи са предпоставки за **образуване на застојни водни зони** с негативно върху водите за къпане
- ❖ Патогенните микроорганизми, постъпващи с **домакинските отпадъчни води**, създават риск за здравето на къпещите се
- ❖ Влошеното качество на водите за къпане създава риск не само за човешкото здраве, но може да **наруши и екологичния баланс на морските води**
- ❖ Влошаването на качеството на водите за къпане е фактор за влошаване и на **социално-икономическите условия** в крайбрежните зони

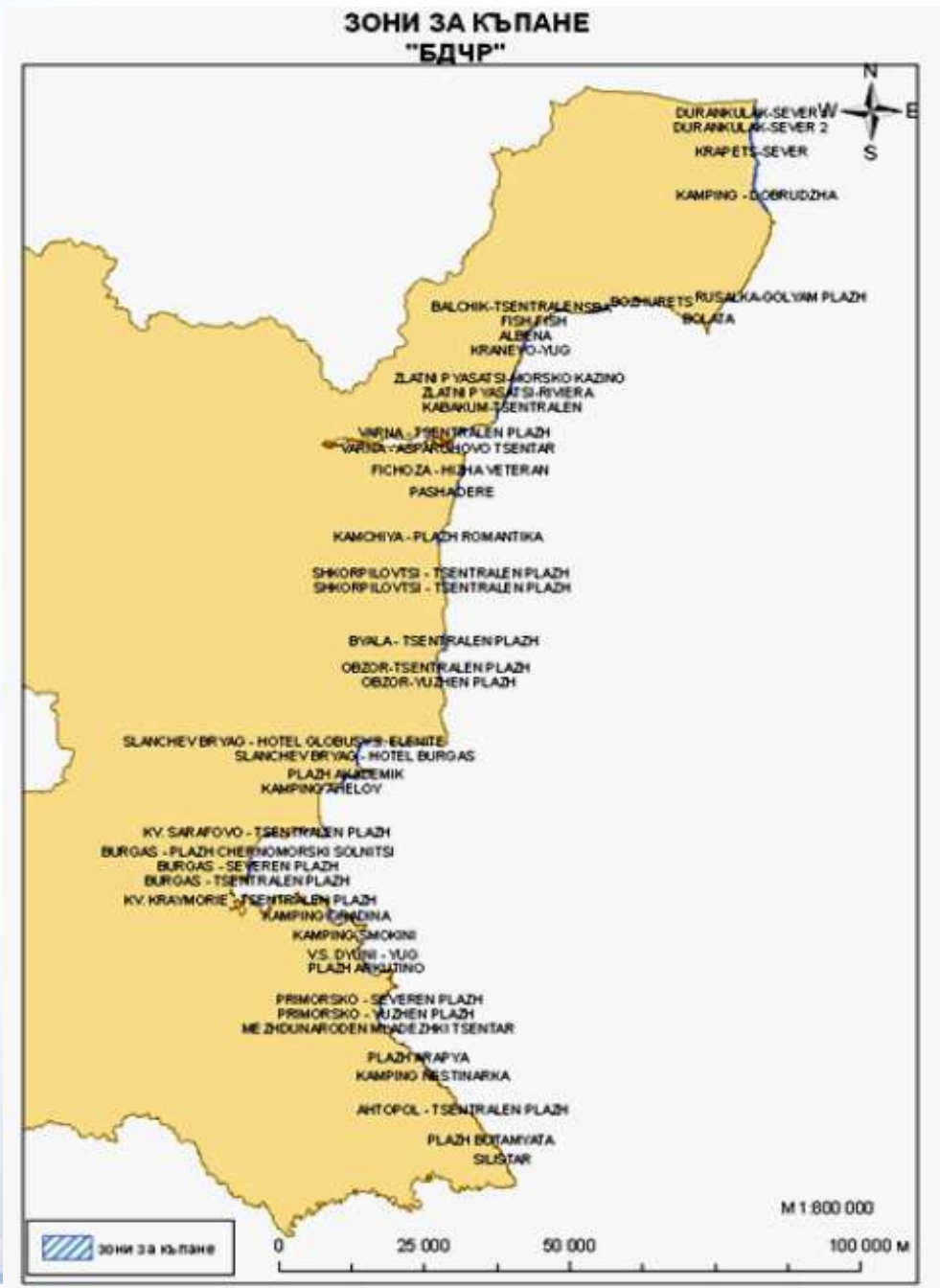

Препоръка:

От 2014 година в системата да се включи допълнителен индикатор:

“Качество на водите за къпане”

Благодаря за вниманието!

